

1. บทบาทของศาสนาในภูเก๊ต

ชาวบ้านภูเก๊ตทุกครัวเรือนนับถือพุทธศาสนา วัดจึงเป็นสถานที่สำคัญมากในการรวมจิตใจของชาวบ้าน วัดเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวบ้าน การพบปะของชาวบ้านจะใช้เวลาเป็นจุดนัดพบ และวัดก็มีบทบาทสำคัญทางความถาวรศึกษาของเด็กในหมู่บ้านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ปัจจุบันมีโรงเรียนของหมู่บ้านภูเก๊ตตั้งอยู่ติดกับวัด

พระภิกษุสงฆ์ประพฤติปฏิบัติชอบจะเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ดังนั้นในกรณีหมู่บ้านภูเก๊ตนี้ไม่ว่าจะทำอะไรชาวบ้านยอมจะตองปรึกษาเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ เจ้าอาวาสวัดภูเก๊ตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 5 องค์ คือ

1. พระนันทไชย
2. พระปัญญา
3. พระศรีหมื่น
4. พระแก้ว
5. พระครูมงคลธรรมวัตร

เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันนี้มีอายุ 71 ปี เป็นเจ้าอาวาสองค์เดียวกันในสมัยที่ คิงส์ฮิลล์ เข้าทำการศึกษาในหมู่บ้านครั้งแรกเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันนี้วัดภูเก๊ตมีพระ 2 องค์ เณร 8 องค์ ซึ่งตามประเพณีของพุทธศาสนาพระภิกษุสามเณรจะต้องออกบิณฑบาตในตอนเช้าทุกวัน แต่เนื่องจากภิกษุสามเณรมีน้อยรวมทั้งเส้นทางคมนาคมในหมู่บ้านมีความลำบากในฤดูฝน ทำให้ชาวบ้านพร้อมใจกันจัดเวรส่งอาหารให้แก่ภิกษุสามเณรในวัด โดยจัดแบ่งชาว

หมายเหตุ จากรายงานเรื่อง "รายชื่อวัดและนิทายสงฆ์โบราณในจังหวัดเชียงใหม่" ภาคปริวรรต ลำดับที่ 7 โดยคณะสังคัมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2518) กล่าวว่า "วัดภูเก๊ตตั้งอยู่ในหมู่บ้านภูเก๊ตขึ้นแก่แควนปากเหมือง มีเจ้าอธิการชื่อพุษัญ-เชยยะ เป็นนิทายเชียงใหม่ ยังไม่เป็นอุปนายะ จำนวนพระลูกวัดในพรรษานี้มี 2 องค์ พรรษาก่อนมี 2 องค์ มีเณร 18 คน ขึ้นแก่วัดตองนาง

บ้านเป็นกลุ่ม ๆ ละ 30 ครอบครัว เป็นเวรจัดอาหาร 1 ครั้ง ๆ ละ 7 วัน โดยศิษย์วัดจะนำถ้วยชามหรือปิ่นโตของวัดไปแจกยังบ้านที่เป็นเวรบ้านละ 1 ถ้วย และในตอนเช้าชาวบ้านก็จะนำข้าวพร้อมอาหาร 1 ถ้วยไปส่งที่วัด

กิจวัตรประจำวันของพระภิกษุสามเณรคือ ตื่นเข้าปฏิบัติศาสนกิจและฉันอาหาร เวลา 8.00 น. หลังจากนั้นพระภิกษุจะศึกษาพระธรรมบท ส่วนสามเณรจะไปเรียนหนังสือที่วัดหนองแฝก เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดูแลพระและเณรในวัด และเทศน์ให้ชาวบ้านฟังทุกวันพระ นอกจากนี้ถ้าชาวบ้านเกิดเจ็บป่วยเจ้าอาวาสและพระเณรจะไปเยี่ยมถึงบ้านเพื่อช่วยเหลือและให้กำลังใจ อาจจะมีการทำพิธีสะเดาะเคราะห์หรือสืบทัดทำให้กับชาวบ้านปีละครั้ง รวมทั้งการ เจริญบ้านเมื่อมีการขึ้นบ้านใหม่เพื่อความ เป็นศิริมงคล

2. กฎศีลธรรมของชาวบ้านในค่านศาสนา

ชาวบ้านกฎแคงสวนใหญ่จะถือศีล 5 หรือศีล 8 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันพระตามหลักของพุทธศาสนา ชาวบ้านที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมานอนค้างคืนที่วัดในวันพระโดยงดรับประทานอาหารมื้อเย็น และทำการสวดมนต์ภาวนาในเวลากลางคืน การที่ชาวบ้านได้มานอนค้างที่วัดเพื่อถือศีลทำจิตใจให้สงบ เพราะถ้าหากอยู่ที่บ้านอาจจะไม่ได้รับความสะดวกเนื่องจากถูกรบกวนจากลูกหลานหรือภาระหน้าที่อื่น ๆ ทำจิตใจไม่สงบและประพฤติดะเมิดศีลได้ นอกจากการมาทำบุญฟังเทศน์ที่วัดแล้วในแต่ละบ้านจะมีพระพุทธรูปองค์เล็กหรือรูปภาพของพระพุทธรูปตั้งอยู่บนหิ้งบูชาของทุกบ้าน เพื่อทำการเคารพบูชากราบไหว้ และเมื่อเวลาว่างงานทำบุญต่าง ๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช หรืองานศพ ฯลฯ ก็จะนำพระตั้งบนโต๊ะหมู่บูชาประกอบพิธีตามประเพณีนิยมของชาวพุทธ

สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของพุทธศาสนาในกฎแคงก็คือ การบวชเณรและบวชพระ การบวชเณรจะบวชเมื่อเด็กผู้ชายอายุได้ 12 ปี และจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ป.4) หรือ ป.6 ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อและนิยมให้บุตรหลานของตนเองบวช เพื่อจะได้รับการอบรมจากพระ ให้มีความรู้ในพุทธศาสนาและสามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งการมีศีลธรรมจรรยาอีกด้วย โดยปกติการบวชเณรของหมู่บ้านทางภาคเหนือผู้ปกครองจะนำเด็กมาแต่งหน้าและแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหลากสีคล้ายกับตรีภพมาเรียกว่า "ลูกแก้ว" และแห่

แทนด้วยการนำเครื่องไม้หรือซี่ช้างหรือซี่คอกคนแห่จากบ้านไปถึงวัดเป็นการเอิกเกริก ส่วนการบวชพระจะบวชเมื่อมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ การบวชหรืออุปสมบทถือว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ สำหรับผู้นับถือศาสนาพุทธถือว่าการบวชพระที่ถูกต้องจะต้องทำพิธีในวัดที่มีพระอุโบสถ ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระและเณรจะได้รับการอบรมจากพระภิกษุอาวุโส ในเรื่องวินัยและกิจวัตรที่ตนเองจะต้องประพฤติปฏิบัติต่อไป ที่หมู่บ้านกุ้งแกงผู้ที่ต้องการบวชจะไปบวชในวัดที่ใกล้เคียงกับวัดกุ้งแกง แม้จะไม่มีพระอุโบสถแต่ได้กำหนดให้ส่วนหนึ่งของพระวิหารเป็นพระอุโบสถชั่วคราวเพื่อประกอบพิธีบวช จากจำนวนพระในวัดกุ้งแกงเพียง 2 องค์ทำให้เราทราบว่าปัจจุบันนี้ผู้ชายไม่ค่อยนิยมที่จะบวชเป็นพระ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของสังคมรวมทั้งจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ชาวบ้านจำเป็นต้องแข่งขันกันในด้านการทำงานเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่จึงนิยมบวชเณรแล้วก็สึก หรืออาจจะบวชพระในระยะสั้นคือ 7 วันหรือ 1-3 เดือน เณรจะท่องถือศีล 10 ข้อ ส่วนพระถือศีล 227 ข้อ พระยังคงมีบทบาทในการอบรมสั่งสอน การที่พระหรือเณรต้องการจะสึกออกเป็นคนธรรมดา ก็จะมีพิธีขออนุญาต โดยผู้ที่ต้องการจะสึกนำดอกไม้ธูปเทียนไปขอต่อเจ้าอาวาส ถ้าได้รับอนุญาตจะต้องไปสึกในพระวิหาร เรียกว่าพิธีขอลาสิกขาบท หลังจากนั้นก็ต้องอยู่วัดประมาณ 3 วัดเพื่อปฏิบัติธรรมและทำความสะอาดกุฏิที่หักอาศัยของตนตอนบวชและซักผ้าจีวรที่เคยนุ่งห่มให้สะอาด ผู้เป็นเณรที่สึกแล้วจะถูกเรียกว่า "น้อย" พระภิกษุที่สึกแล้วเรียกว่า "หนาน" สาเหตุที่ผู้ชายส่วนใหญ่สึกจากเพศบรรพชิตเนื่องจากผู้ที่มาบวชส่วนใหญ่มีเป้าหมายในชีวิตอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ก็ต้องการเรียนหนังสือ เมื่อเรียนจบก็จะสึกออกมาดำเนินชีวิตแบบฆราวาสสามัญชนทั่วไป

3. บทบาทของพระและวัดต่อชุมชน

คำสอนและกฎทางศีลธรรมของพุทธศาสนาที่ประชาชนในหมู่บ้านปฏิบัติตามจนเป็นประเพณีนั้น จะมีพระสงฆ์เป็นผู้เชื่อมระหว่างศาสนากับประชาชน ทำให้ประชาชนเห็นภาพอย่างชัดเจนในการดำเนินชีวิต คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม บารมี บุญ คุณ โทษ เป็นสิ่งจูงใจอันเป็นพื้นฐานของประชาชน โดยการเทศนาสั่งสอนหรือเล่านิทาน

นอกจากจะเป็นผู้นำในทางศาสนาแล้ว เจ้าอาวาสและพระที่วัดตามความคิดเห็นของชาวบ้านจะมีตำแหน่งและบทบาทในทางสังคมมาก มีอำนาจโดยธรรมชาติเหมือน

ผู้นำหมู่บ้านทั้งหลาย เพราะได้รับความนับถือจากชาวบ้าน ดังนั้นในการพัฒนาหมู่บ้านพระจะมีความสำคัญในการมีส่วนที่ทำให้เกิดความร่วมมือจากชาวบ้านร่วมกันกับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน โดยเจ้าอาวาสจะเป็นผู้วางแผนงานให้และในบางครั้งก็อาจจะดำเนินการเอง นับตั้งแต่การประกาศทางเครื่องขยายเสียงของวัดให้ชาวบ้านได้ทราบหรือประกาศในวันพระ ส่วนในเรื่องของการควบคุมดูแลก็จะเป็นหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านรวมทั้งพระ จะออกไปช่วยให้กำลังใจในการพัฒนาหมู่บ้านด้วย ในการพัฒนาแต่ละครั้งชาวบ้านจะมาร่วมตัวกันที่วัดก่อนที่จะแยกตัวไปทำงาน เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของวัดในอดีตกับปัจจุบันแล้วจะพบว่า วัดในอดีตมีบทบาทมากกว่าปัจจุบันกล่าวคือ เป็นทั้งโรงเรียน เป็นที่รักษาผู้เจ็บป่วย ค่ายยาแผนโบราณ และรณรงค์เพื่อความเป็นศิริมงคล เป็นศูนย์กลางของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันถึงแม้ว่าจะลดบทบาทและความสำคัญของวัดลงไปบ้างก็ตาม แต่ก็ยังเป็นศูนย์รวมของชาวบ้าน เจ้าอาวาสเป็นที่ปรึกษาของชาวบ้าน วัดเป็นสถานที่ให้บริการด้านเกษตร เมื่อมีเจ้าหน้าที่เกษตรมาทำการแจกพันธุ์พืชหรือแนะนำวิธีการเพาะปลูกแผนใหม่ การบริการด้านอนามัย เช่น ฉีดยา ฉายยา และแนะนำการรักษาอนามัย

4. ความเชื่อและประเพณีในหมู่บ้าน

ตั้งที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ชาวบ้านภูแดงนับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัดจึงเป็นศูนย์กลางที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ในทางสังคมของชาวบ้าน ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งมีผลสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมว่าวัดและชาวบ้านจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือชาวบ้านอาศัยวัดในฐานะที่เป็นศูนย์รวมทางค่านิยมและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน และขณะเดียวกันวัดก็อาศัยชาวบ้านมาช่วยในการทำบุญอุทิศภัตตาหารเพื่อความยั่งยืนในการสืบพระพุทธศาสนา

ในค่านิยมความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ นั้น เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าพุทธศาสนาได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อในทางศาสนาพราหมณ์ ด้วยเหตุนี้พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชาวบ้านนั้นจึงมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธจนแยกกันไม่ออก เช่นเดียวกับหมู่บ้านชนบทอื่น ๆ ในประเทศไทย ในการศึกษาหมู่บ้านภูแดงครั้งนี้ได้เน้นในเรื่องความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นอกเหนือธรรมชาติ และมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของ

ชาวบ้าน รวมทั้งความเชื่อในประเพณีต่าง ๆ ที่มีผลต่อโครงสร้างทางสังคมอีกด้วย และจะยกมากล่าวเพียงเท่าที่มีความสำคัญเท่านั้น ได้แก่

4.1 ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกเหนือธรรมชาติ

4.1.1 การนับถือผีปู่ย่า ได้แก่การนับถือผีของบรรดาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นผีประจำครอบครัวที่จะให้ความคุ้มครองให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขแก่สมาชิกในครอบครัวที่เคารพกราบไหว้ ชาวบ้านทุกครัวเรือนในหมู่บ้านภูแดงต่างก็มีผีปู่ย่าประจำมาหลายชั่วคนแล้ว ที่จะให้ความเคารพนับถืออย่างเคร่งครัด นับว่าเป็นผีที่ให้คุณคอยปกป้องรักษาลูกหลานทุกคนให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ดังนั้นในเมื่อมีกิจกรรมเกิดขึ้นในครอบครัวเป็นต้นว่า การแต่งงาน การปลูกสร้างบ้านใหม่ การย้ายบ้าน ก็จำเป็นที่จะต้องมีการบอกกล่าวและเซ่นไหว้ผีปู่ย่าทุกครั้ง ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามแล้วผีปู่ย่าก็จะบันดาลให้เกิดอันตรายหรือโชคไม่ดี ถือเป็นการลงโทษจนกว่าจะได้มีการขอขมา (สุมา - ธาโทย) เสียก่อน จึงจะทำให้หายจากการเจ็บป่วยและโชคร้ายต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านทุกครัวเรือนจึงมีความเชื่อและนับถือผีปู่ย่ามาก และจะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือกันมาหลายชั่วคนอย่างเคร่งครัด นอกจากผีปู่ย่าเป็นที่ให้คุณแล้วยังมีผีอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งคุณและให้โทษ เช่น ผีเรือน ผีเสื้อบ้าน พระภูมิเจ้าที่ เป็นต้น ซึ่งผีเหล่านี้ชาวบ้านมีความเคารพนับถือสักการะมากเช่นเดียวกันกับเทวดา เมื่อมีการเคารพกราบไหว้ก็จะบันดาลให้เกิดความสุขมีโชคเป็นมงคลแก่ผู้ที่เคารพนับถือ แต่ก็อาจจะให้โทษถ้าไม่มีการเคารพกราบไหว้หรือทำการดวงละเมิด บางครั้งก็ได้รับการยกย่องให้เป็นเจ้าพ่อ เจ้าแม่ เจ้าปู่เจ้าย่า หรือเจ้าที่ก็มี

ผีบางจำพวกเป็นผีที่ให้โทษมากกว่าให้คุณ มีลักษณะเป็นผีร้ายที่ชาวบ้านยังมีความเชื่อว่า ถ้าหากไปดวงละเมิดหรือไปกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่ผิดใจของผี เช่น ผีโพง (ผีกระสือ) ผีกะ (ผีปอบ) ผีป่า ผีตายโหง เป็นต้น ผีพวกนี้จะบันดาลให้เกิดความเดือดร้อนเจ็บไข้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเซ่นไหว้หรือทำพิธีขับไล่โดยหมอผีหรืออาจารย์ผู้ที่มีความรู้ทาง

ไสยศาสตร์ซึ่งส่วนมากได้แก่ผู้ที่เคยบวชเรียนเป็นพระภิกษุหรือสามเณร (หนานหรือน้อย) มาก่อน และเป็นผู้ที่มีความรู้ทางไสยศาสตร์และคาถาอาคมเป็นอย่างดี

4.1.2

ผีเจ้าพอกูแคง

ชาวบ้านกูแคงมีความเชื่อว่าบริเวณที่เป็นศาลเจ้าที่เรียกว่ากูแคงนั้นเป็นที่สิงสถิตย์ของเจ้าพอกูแคง ถือว่าเป็นเทวดาประจำหมู่บ้านที่คอยปกป้องรักษาชาวบ้านกูแคงให้อยู่กันอย่างมีความร่มเย็นเป็นสุข และให้คุณแก่ชาวบ้านจนถือว่าเป็นประเพณีที่จะต้องมีการเคารพมีการเซ่นไหว้เป็นประจำปี แต่หากมีการละเมิดไม่เคารพสักการะแล้วก็อาจจะบันดาลให้เกิดโทษเจ็บป่วยได้ในบางกรณีที่น่ากลัวก็อาจถึงแก่ความตาย จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่มีอายุแฉ่งว่า ได้เคยมีชาวบ้านคนหนึ่งไปเกี่ยวหญ้าบริเวณศาลเจ้าและแสดงกิริยาลบหลู่เจ้าพอกูแคง ต่อมาได้หายตัวไปจากหมู่บ้านกูแคงเป็นเวลาหนึ่งวันกับหนึ่งคืน ชาวบ้านพยายามค้นหาก็ไม่เจอจนกระทั่งวันที่สองจึงไปพบศพชาวบ้านคนนั้นนอนตายบริเวณศาลเจ้า จึงทำให้ชาวบ้านมีความกลัวและเชื่อว่าเจ้าพอกูแคงมีความศักดิ์สิทธิ์มาก ไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปทำลาย ล้วงล้ำ และแสดงความดูหมิ่นเจ้าพอกูแคงมาจนกระทั่งทุกวันนี้

4.1.3

เจ้าพอสแสนทอง

นอกจากเจ้าพอกูแคงแล้วยังมีเจ้าพอสอีกองค์หนึ่งชื่อว่า "เจ้าพอสแสนทอง" โดยไปสิงอยู่กับ "คนทรง" ชื่อ นางเขียว พวงแก้ว อายุประมาณ 66 ปี นางเขียวเดิมเป็นคนที่มีฐานะยากจน ต่อมาได้มีเจ้าพอสแสนทองมาเข้าทรงแล้วขอหาขอให้เป็น "ม้าขี่" ให้เจ้าพอสช่วย ในตอนแรกนางเขียวไม่ยอมรับ เจ้าพอสจึงบอกว่าถ้าไม่รับก็จะทำให้เจ็บป่วยตลอดไปและยากจนลงอีกด้วย นางเขียวไปทำการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลและหมอปประจำบ้านก็ไม่หาย จนในที่สุดจึงรับเป็น "ม้าขี่" เพื่อให้เจ้าพอสเข้าทรงฐานะก็ดีขึ้น อาการเจ็บป่วยก็หายขาด เมื่อเจ้าพอสแสนทองเข้าทรงแล้วก็รับรักษาพยาบาลชาวบ้านที่เจ็บป่วยด้วยน้ำมนต์และเทียนบูชา รวมทั้งการ

สะเคาะเคราะห์ปักเป้าให้แก่ชาวบ้านให้ได้รับโชคและอยู่อย่างปกติสุข เป็นที่นำดังเกตุว่า "เจ้าพ่อ" จะไม่ยอมทำเสน่ห์ยาแฝดหรือทำร้ายบุคคลอื่น ๆ เลย เพราะถือว่าเป็นยาป นอกจาก "เจ้าพ่อแสนทอง" แล้วยังมีเจ้าพ่ออื่น ๆ อีก 3 องค์มาเข้าทรงนางเซียวค้วย ไค่แก่ เจ้าพ่อจักรทอง เจ้าพ่อบัวเพชร และเจ้าพ่อแสนหมอก ซึ่งเจ้าพ่อแต่ละองค์จะผลัดเปลี่ยนกันมาเข้าทรง

4.2 ประเพณีในหมู่บ้าน

เช่นเดียวกับหมู่บ้านชนบทอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอื่นในภาคเหนือ ชาวบ้านภูเก้งมีความเชื่อในการปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทรายจนถึงทุกวันนี้ ประเพณีที่นับว่ามีความสำคัญต่อชาวบ้านที่ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ ไค่แก่

4.2.1 ประเพณีการทำพิธีสืบชะตา

เป็นการทำพิธีเพื่อต่ออายุคนให้มียายุยืนนาน หรือเป็นการสะเคาะเคราะห์ให้คนที่เพิ่งหายจากอาการเจ็บป่วยหรือจากการประสบอุบัติเหตุ เพื่อให้อายุยืนนานให้พ้นจากภัยอันตราย

เครื่องไทยทานที่ต้องเตรียมมีดังนี้

- (1) ไม้ค้ำ ไซ้ไม้อะไรก็ได้เมื่อลอกเปลือกออกแล้วจะมีลำต้นสีขาว ยาวเท่ากับ 1 วาของคนไซ้ จำนวน 3 อัน
- (2) ไม้ค้ำชนิดสั้น ยาวเท่ากับข้อศอกของคนไซ้ จำนวนเท่าอายุของคนไซ้ ส่วนมากไซ้ไม้แห้ง (พืชชนิดหนึ่งที่ไซ้สานเสื่อปูนั่ง - นอน)
- (3) คัมหมาก
- (4) บุหรี่
- (5) เมี่ยง พลุ
- (6) ไม้ทำเป็นสะพานเล็ก ๆ
- (7) ค่ายสายสิญจน์
- (8) เครื่องไทยทานอื่น ๆ เช่น ขนม กล้วย อ้อย อาหาร แกงส้ม แกงหวาน

ในการทำพิธีสืบชะตา มักจะทำที่วัดหรือที่บ้านก็ได้ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีสวดเจริญพระพุทธรูป แล้วให้ผู้ที่ทำการสืบนั่งอยู่ระหว่างกลางไม้ค้ำทั้งสาม ในขณะที่พระสงฆ์กำลังเจริญพระพุทธรูป

4.2.2 พิธีแรกนา หรือ "แฮกนา"

เป็นพิธีที่ทำขึ้นเพื่อต้องการให้พืชผลอุดมสมบูรณ์ การทำจะนำเอาคันนาหรือตะบิงนา ซึ่งมีรูปสี่เหลี่ยมใหญ่บางเล็กบางแล้วแตขนาดที่แบ่ง การทำพิธีแฮกนาเริ่มทำตั้งแต่ขึ้นเดือน 6 โดยชาวนาจะตระเตรียมเครื่องมือในการทำนา เช่น คราด ไถ จอบ เสียม เป็นต้น แล้วก็เริ่มทำกันในวันศุกร์กว่าวันดี เมื่อไถถูกข้งามยามตี ๗ ที่ใดที่หนึ่งใกล้กับตะบิงนา โดยเตรียมเครื่องบูชาและเครื่องสังเวช ลักษณะการปลุกศาลเพียงตาคือใช้ไม้ไผ่ปักเป็นเสาสูงเสมอตา มีไม้ขวางอยู่ควย ศาลทำเป็นร้านสูงรูปสี่เหลี่ยมขนาดไม่ใหญ่โตเท่าโคกนักพรวางเครื่องบูชาและเครื่องสังเวชเท่านั้น พื้นศาลปักควยไม้ไผ่วางเรียงเป็นแถวหรือสับเป็นฟากปู ถ้าไม่มั่นคงพอกก็เอาเอาวัลย์หรือตอกมัดแทนการตอกควยตะปู หรือถ้าหากไม่มีไม้ไผ่ก็จะใช้ไม้ชนิดอื่น ๆ ก็ได้ ส่วนเครื่องสังเวชมีของกินอะไรก็ได้ไปเช่นนั้นตามมีตามเกิด ไม่จำกัดว่าต้องใส่อะไรลงไป ซึ่งเรียกกันตามภาษาท้องถิ่นว่า "กุงพลา ปลาย่า" ส่วนชาวสังเวชต้องมีและจะทิ้งไม้ไผ่ของใช้เป็นข้าวปากหม้อเสมอ โดยเครื่องสังเวชเหล่านี้จะใส่เป็นกระถางหรือเอาวางบนใบทองแฉไว้ก็ได้ และที่สำคัญเครื่องสังเวชต้องวางไว้บนใบทองเท่านั้น เพราะถือว่าใบทองสะอาดและบริสุทธิ์กว่าภาชนะชนิดอื่น ๆ

การทำพิธีแรกนาทำขึ้นเพื่อกล่าวอ้อนวอนเพื่อขอให้การทำนาแต่ละปีนั้นมีผลงอกงามอุดมสมบูรณ์อย่าให้ประสบภัยพิบัติ เช่น ปลูกดี หนอนกิน เป็นต้น เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็เริ่มไถนาราว 1 ชั่วโมงแล้วทิ้งไว้ไม่ต้องทำอะไรอีกต่อไป และทิ้งศาลไว้เช่นนั้น จะทำพิธีสังเวชอีกครั้งหนึ่งเมื่อจะลงมือปักค้ำคอก โดยมีเครื่องเช่นสังเวชควยไถตัวหนึ่งเป็นการเสี่ยงทาย และจัดทำขงรูปสามเหลี่ยมจำนวน 4 ขงจะเป็นสี่อะไรก็ได้ไปปักไว้ตรงมุมใดมุมหนึ่งทางคานทิศเหนือ โดยปักเรียงเป็นรูปสี่เหลี่ยม แล้วนั่งลงบอกกล่าวแม่โพสพ

แม่ชรี และพระภูมิเจ้าที่ ขอย่าให้สัตว์ร้าย เช่น เพลี้ย ปู หนอน ตั๊กแตน มาทำอันตรายแก่ตนชาว

เมื่อเสร็จพิธีแรกนาขวัญแล้วก็ทิ้งไว้ ปล่อยให้ฝนตกใส่ดินพอเปียก ก็เริ่มไถนาได้ โดยเริ่มไถตะบึงนาแรกก่อนนาอื่น ๆ

การเพาะข้าวทอกลา

นำเอาข้าวเปลือกใส่กระบุงหรือตะกร้าไปแช่น้ำเพื่อให้เมล็ดข้าวเปลือกที่มีน้ำหนักเบาหรือลีบลอยน้ำแล้วตักทิ้งเสีย นำข้าวเปลือกที่ดีเทถาดลงกระบุงหรือตะกร้าอีกใบหนึ่ง มีฟางหรือหญ้าแห้งกรุไว้คอยรคนน้ำเรื่อยไปอย่าให้แห้งจนกว่าข้าวจะงอกแล้วนำไปหว่าน โดยหว่านลงบนเทือกหรือ "แถว" ที่ไถเตรียมไว้ การทำให้เป็นเทือก (แถว) นั้นเพื่อใช้สำหรับเดินเวลาหว่านข้าวกล้า เพื่อที่จะไม่เหยียบข้าวกล้าที่หว่านไปก่อนแล้ว และใช้เป็นทางให้น้ำไหลสะดวก ก่อนที่จะนำข้าวไปหว่านจะกล่าวคำอัญเชิญง่าย ๆ โดยออกชื่อแม่โพสพ เพื่อบอกให้ท่านรู้ว่าจะนำเอาข้าวลงหว่านเพื่อทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ต่อไป ขอให้คนชาวอองามได้ผลอุดมสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปโปรยไปหว่าน เรียกว่า "ทอกลา" หรือ "ตกกลา"

การไถนา

เมื่อหว่านข้าวกล้าเรียบร้อยแล้วต้องคอยดูแลรักษา หากน้ำมากต้องคอยวิดน้ำทิ้งอย่าให้มากจนเกินไปจนกว่าข้าวกล้าจะสูงประมาณ 1 ศอก เมื่อข้าวกล้ายังไม่เจริญได้ทีพอที่จะทำการปักดำได้ ผู้ชายจะต้องขึ้นแต่เช้าตรู่แยกเอา ไถ คราด มีดพรวน จอบ เสียม และนำเอาวัวควายออกไถนา ซึ่งหากไม่แยกเองก็ให้วัวหรือควายแยกแทน ลงมือไถนาที่ ๆ ทำการแรกนาไว้ก่อนนาอื่น ๆ การไถนานิยมไถตอนเช้าและตอนบ่าย เมื่อตกเวลาเป็นประมาณ 4 โมงซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "บ่ายควาย" ชาวนาก็จะปล่อยให้ควายพักผ่อนกำลังเพื่อรอการทำงานในวันต่อไป

4.2.3 ประเพณีการเรียกขวัญ

"ขวัญ" เป็นสิ่งไม่มีตัวตน แต่เชื่อกันว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคน ตั้งแต่เกิด ถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นสิริมงคล ทำให้สุขสบาย จิตใจมั่นคง แต่ถ้าตกใจหรือเสียใจขวัญก็จะออกจากร่างกายไปเสีย ซึ่งเรียกว่าขวัญหายหรือ

ขวัญหนี ขวัญอยู่กับสัตว์และสิ่งของควาย

ชาวบ้านภูแดงก็มีพิธีเรียกขวัญหรือสู่ขวัญในโอกาสต่าง ๆ เช่น เจ็บป่วย ตกใจ เสียใจ จากบ้านจากเมืองไป แยกบ้านแยกเมืองมาเยี่ยมเยือน ถิ่น การแต่งงาน เป็นต้น การเรียกขวัญวัวและเรียกขวัญควายทำหลังจากการ เก็บเกี่ยวพืชผลในไร่นาทำเพื่อกล่าวขอขมาและยกย่องบุญคุณที่ได้ใช้งานและ เมียนที

พิธีเรียกขวัญวัวและควายจะมีดอกไม้ ธูปเทียนใส่ไว้ในกรวยใบทองผูกติดกับเขาสัตว์ควายค้ายสายสิญจน์ เอาน้ำขมิ้นผสมปอขมและเอาหญ้าอ่อนให้กินควาย การเรียกขวัญมีไขความงมงายแต่เป็นการดำเนินการด้านจิตวิทยาเรียกกำลังใจเท่านั้น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งที่จะต่อสู้ต่อไป

4.2.4 ประเพณีปอยหลวง

เป็นงานที่จัดขึ้นที่วัดเพื่อให้ชาวบ้านได้ทำบุญร่วมกัน มีขบวนแห่ ประคบการพ้อนรำพื้นเมืองเหนืออันสวยงาม มีรถเชิญของที่จะเอาไปถวายพระเรียกว่า "คร้วทาน"

"คร้วทาน" จะจัดประดับประคาค้วยรูปแปลก ๆ เช่น ใบโพธิ์ เรือหงส์ ประดับประคาค้วยดอกไม้สวยงาม นำมาประกวดแข่งขันกันเพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง โบสถ์ วิหาร กำแพงวัด ที่เพิ่งก่อสร้างเสร็จใหม่ ๆ ส่วนการจัดคร้วทานนั้นมีวิธีการละเอียดคามากมายเอิกเกริก และนำไปถวายที่วัดตอนเย็น ส่วนกลางวันจะเป็นการถวายคร้วทานของวัดอื่น ๆ หรือเรียกว่า "หัววัด" การทำบุญจะทำตอนเช้า เมื่อทำบุญเสร็จก็เป็นอันเสร็จพิธี

4.2.5 ประเพณีทานสลากภัต

ชาวบ้านเรียกว่า ทานสลาก หรือ ทานกวยสลาก (กวย คือตะกร้าหรือชะลอม) การทานสลากเป็นทานใหญ่ชนิดหนึ่งที่ต้องใช้เงินและเวลายาวมากในการตกแต่ง จัดให้มีขึ้นระหว่างเดือน 12 เพ็ญถึงเดือนอ้าย ก่อนวันทานสลากชาวบ้านก็จะเตรียมสลากซึ่งเรียกว่า กัณฑ์ มีหลายอย่าง ถ้ากัณฑ์ใหญ่เรียกว่า สลากหลวง ถ้ากัณฑ์เล็กเรียก สลากน้อย หรือสลากพระยาอินทร์ วัน

ตระเตรียมของนี้เรียกว่า "วันดา" การเตรียมของบางอย่างไม่ทำเป็นกันท์ ก็จะทำเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ โดยใช้ไม้สาน เช่น ทำเป็นรูปช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น ภายในจะบรรจุข้าวของเครื่องอุปโภคอย่างละเอียดละน้อย แล้วนำไปลานมาเขียนคำมูทิตาทาน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ปัจจุบันใช้กระดาษเขียนแทน

4.2.6 ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีที่ถือว่า เป็นการส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ของบรรพบุรุษ และมีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการละเล่นพื้นเมืองและการสาดน้ำกันฉันท์มิตร มีการแสดงการละเล่นของผู้น้อยต่อผู้ใหญ่ด้วยการ "คำหัว"

วันแรก วันที่ 13 เมษายน เรียกว่าวัน "ล้างขารลอง" ชาวบ้านจะทำความสะอาดบ้านเรือนและนำเสื้อผ้าไปซักที่แม่น้ำ เพื่อล่อยเคราะห์หรือโชคร้ายที่ผ่านมา

วันที่ 14 เมษายน เรียกว่า "วันเนา" (วันเนา) ชาวบ้านจะทำอาหารไปถวายพระเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว เวลาบ่ายก็จะพากันขนทรายเข้าวัดพร้อมกับเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน

วันที่ 15 เมษายน เรียกว่า "วันพญาวัน" ชาวบ้านไปทำบุญที่วัดพร้อมทั้งเอาดอกไม้ธูปเทียน ตุ้ง (ซอซง) ไปปักไว้บนเจดีย์ทรายที่ก่อไว้เมื่อวันที่ 14 เพื่อเตรียมบูชาตอนสาย ๆ มีการปล่อยนกปล่อยปลา ตอนบ่ายสงฆ์นำพระพุทธรูป

วันที่ 16 เมษายน เรียกว่า "วันปากปี" (วันย่างเข้าปีใหม่) บรรดาลูกหลานและญาติพี่น้องพากันไปคำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ (พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย) ตลอดจนผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ บางแห่งตามชนบททำพิธีทรงเจ้าเข้าผีเรียกว่า "ลงเจ้านาย" เพื่อให้มารับเคราะห์ ส่งเคราะห์

การคำหัว เป็นวัฒนธรรมแสดงถึงความเคารพความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสหรือผู้มีพระคุณ โดยการเอาน้ำใส่ขันใบเชื่อง พร้อมพานข้าวตอกดอกไม้ไปรอมือผู้ใหญ่เพื่อขอศีลขอพร

4.2.7 ประเพณีการปลูกเรือน "การสร้างบ้านใหม่"

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านกุแคงถึงประเพณีการปลูกเรือนว่าจะทำเช่นใด ได้รับคำตอบจากชาวบ้านเหล่านั้นซึ่งได้เล่าให้ฟังว่า

การที่จะทำการปลูกเรือนใหม่นั้นต้องเลือกสรรที่ที่เป็นศิริมงคล กล่าวคือเป็นที่ไม่มีทำเลคิโคลักษณะที่เป็นมงคล ที่ดินแห่งนั้นไม่ต้องเป็นเนินหรือจอมปลวก มีหลักมีทอ มีขนทอนไม้หรือมีอะไรขวางเกะกะอยู่ ถ้าหากมีก็ต้องจัดการถอนทิ้งและปราบดินให้ราบเรียบ เพราะชาวบ้านถือว่าการปลูกเรือนบนเนิน ครอบตอ ครอบบ่อ เป็นเสียดจัญไร

-การหาฤกษ์ยามในการปลูกเรือน

การเลือกวันชาวบ้านมีคติที่ถือว่าเป็นข้อห้ามไว้ดังนี้

"ขึ้นบ้านวันเสาร์ เฝ้าวันศุกร์ โกงจุกวันอังคาร
แต่งงานวันพุธ"

ชาวบ้านถือว่าเป็นวันเสีย ไม่สมควรที่จะจัดงานมงคลต่าง ๆ ขึ้นในวันดังกล่าว ไม่ว่าวันนั้นจะเป็นศรีแก่คนก็ตาม

-วันคัม

ก็เป็นวันห้ามมิให้ปลูกบ้านหรือขึ้นบ้านใหม่ในวันนี้ วันคัมหมายถึงถึงวันสิ้นเดือนทางจันทรคติ ซึ่งอาจจะตรงกับวันแรม 14 หรือ 15 ค่ำ บางทีก็อาจจะตรงกับขึ้น 1 ค่ำก็ได้ วันคัมนี้ห้ามจัดงานมงคลทั้งปวงอย่างเด็ดขาด แต่อาจจะใช้วันคัมนี้ในการปลูกเสกเครื่องรางของขลังหรือเครื่องรางป้องกันเขี้ยว งาถือว่าคัมยิ่งนัก พวกกะเหรี่ยงมักจะใช้วันคัมนี้ในการปลูกเสกของป้องกันสัตว์ร้ายต่าง ๆ

-พิธีขึ้นท้าวทั้งสี่

การทำพิธีขึ้นท้าวทั้งสี่นี้ทำขึ้นเพื่อเซ่นสังเวद्यอุ้มเชิญจุฑาโลกบาล พระอินทร์ ให้ช่วยมาปกป้องรักษาการทำงานครั้งนี้ให้ลุล่วงไป เชื่อกันว่าถ้าหากไม่ทำพิธี "ขึ้นท้าวทั้งสี่" ก่อนแล้วช่างหรือพวกแขกที่มา มักจะประสบอุบัติเหตุ

จะต้องทำกันตอนเริ่มงานก่อนทำพิธีอื่น ๆ เพราะถือว่าต้องบอกกล่าวเทวดา ผู้รักษาทิศทั้งสี่ทราบเสียก่อน การประกอบพิธีจะเลือกมุมใดมุมหนึ่งของบ้าน ส่วนมากจะเลือกทิศตะวันออกหรือคานหันนอน เมื่อเลือกสถานที่ใดแล้วให้นำ สะตวง (กระทง) หยวกกล้วย 6 อัน มีเครื่องครัว 4 พร้อมทั้งขอ (ขง กระดาษขนาดเล็ก) ตรงกลางมีฉัตร 1 อัน พร้อมทั้งนำไปวางไว้ที่แทนทำ ไร่โดยเอาไม้หรือท่อนกล้วยมาทำเป็นเสาตั้งคน สูงเลยเอว มีไม้ไข้วทำเป็น รูปกาษาปท มีฐานสำหรับวางกระทง นำกระทงไปวางไว้บนฐานทั้งสี่ทิศ และ วางตรงยอดคกลางสูงกว่าท้าวทั้งสี่ประมาณ 1 คืบเศษ ๆ ตรงยอดเสากลางนี้ เป็นที่สำหรับวางกระทงหรือสะตวงพระอินทร์ เบื้องล่างก็วางกระทงสำหรับ แม่ธรณีเจ้าที่เจ้าทาง แล้วอาจารย์จะจุดธูปเทียนบอกกล่าวอัญเชิญเทวดามา ต่อหน้าชั้นครู ซึ่งมีข้าวตอกดอกไม้และเงินค่านูชาครูจำนวนหนึ่ง แล้วก็อ่าน โองการ เมื่ออ่านเสร็จก็เป็นอันเสร็จพิธี

4.2.8 พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่

การทำบุญขึ้นบ้านใหม่นี้ก็เพื่อขอให้เกิดความสุขสวัสดิ์ จำเริญวัฒนา บำรุงกันสรรพภัยพิบัติภัยอันตรายให้เว้นหนี เป็นกุศลพิธีนิยมกันมาตั้งแต่ครั้ง พุทธกาล

การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ซึ่งกำหนดข้อปฏิบัติดังนี้

- (1) นิมนต์พระสงฆ์ ๓ รูป รับอาหารบิณฑบาตเช้า
- (2) เตรียมค้ายสายสิญจน์ บาตรน้ำมนต์
- (3) เตรียมการต่าง ๆ เช่น จัดสถานที่ ของที่บูชา
- (4) ถวายกศาลพระภูมิในวันเดียวกันก็ไปบอกเชิญโหร หรือพราหมณ์ หรืออาจารย์เพื่อมาทำพิธีให้ และเตรียมการต่าง ๆ เหมือน กับพิธีตั้งศาลพระภูมิ

เมื่อถึงกำหนดพระสงฆ์มาเจริญพระพุทธรูป รุ่งขึ้นถวายอาหาร บิณฑบาตแก่พระสงฆ์ถวายเครื่องไทยธรรม รับพร และกรวดน้ำ มีการเลี้ยง คุุแขก แล้วก็เสร็จพิธี

4.2.9 ความเชื่อของชาวบ้านภูแดงอื่น ๆ
ของใ้ส่กระค้ง

เมื่อเด็กคลอดหมอคำแยหรือแพทย์ ผคุงครรม์ จะต้งส่งเด็กใ้กับผู้ที่
บิคามารคาคของเด็กจ้คเตรียมไว้ คือผู้ที่มีนิสัยและคพรพคคเป็นทีถุกใ้ใจของบิคา
มารคาค และเด็กนั้นจะมีนิสัยเหมือนกับผู้ที่มารับอุ้มคร้งแรก ตอมาก็อามน้ำ เมื่อน้ำ
เด็กลงอางน้ำตองเอาเงินหรือทองหรือแหวนหรือสายสร้อยอย่งใ้คอย่งหนึ่งแล้วแต่
สะควกใ้ส่ลงใ้ในอางน้ำ แล้วจ้คอุ้มเด็กลงอามน้ำ เป็นเคล็ดทีดีเพราะเข้ใจกันว่
เมื่อเด็กเชบคช้ินจะบริบูรณค้วยทรพคคเงินทอง อามน้ำแตงตัวแล้วก็วางบนเบาะ
ซึ่งอยู่ใ้ในกระค้ง ถ้าเป็นเด็กหญิงก็ใ้ส่ค้ายและเช้ิมลงไปค้วย จะใ้ค้เก้งใ้ในกรเชบ
บักถ้กร้อย ถ้าเป็นชายก็ใ้ส่กระคาคคินสอจะใ้ค้เป็นปราชญ์

ทิสปลุกบ้าน

ชาวบ้านนิยมปลุกบ้านหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งถ้ือว่การปลุกบ้าน
ไมควรปลุกขวางตะวันตก

ทิสนอน

ชาวบ้านนิยมหันทิสหัวนอนไปทางทิศตะวันออกหรือทางทิศเหนือ ไมหัน
ไปทางตะวันตกเพราะคนตาย เทานันทีหันคิระะไปทางทิศตะวันตก

วันแต่งงานห้ามทำของแตก

ใ้ในงานพิช้ิมงคลโดยเฉพาใ้ในวันแต่งงานห้ามทำล้ิงของหรือภาชนะแตก
หัก เพราะถ้ือว่จะทำใ้เกิดคความแตกร่วของสามีภรรยาเมื่ออยู่ค้วยกันแล้ว หรือ
มิฉะนันก็อาจจ้ล้มหายตายจากกัน

หมาเยี้ยวรด

ชาวบ้านถ้ือว่บุคคลนั้นกำงมีเคราะห์หรือ "ชวย" ตองทำพิช้ิสะเคาะ
เคราะห์จ้ิงจะหมคเคราะห์ หากไม่ทำจะทำใ้ทำมาค้ชายไม่ช้ินมีแต่ทุนหายกำไรคค
กวาคบ้านคองกลางค้ิน

คนโบราณห้ามลูกหลานกวาคบ้านเรื้อนใ้เวลากลางค้ิน ช้ินนี้แกกัันว่
เพราะอามี ชอมีค้าคคอยู่ เช่น เศษทอง เศษเงิน การกวาคใ้เวลากลางค้ิน
ย้อมมองไม่เห็นชองเหล่านัน

จาม

ชาวบ้านเชื่อว่า การจามสามครั้งติด ๆ กันถือว่า กำลังมีคนกล่าวขวัญถึง หรือ กำลังถูกนินทา

จากการศึกษาถึงเรื่องราวของขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้านกุแคง จากงานการวิจัยของ คอนรัค คิงคีฮิลล์ ที่ได้ทำการศึกษาไว้เมื่อ 30 กว่าปีก่อนนั้น ปรากฏว่าขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อบางอย่างยังคงเหลืออยู่ และบางอย่างก็สูญหายและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ประเพณีที่ยังคงเหลืออยู่จนสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ และยังมีเค้าว่าจะยังคงสืบทอดต่อ ๆ ไป คือการนับถือ "ผีปู่ย่า" หรือผีบรรพบุรุษ ส่วนความเชื่อเรื่องผีอื่น ๆ ที่เป็นผีร้ายคนรุ่นใหม่จะไม่ค่อยเชื่อมากนัก ซึ่งจากการที่ได้สัมภาษณ์คนในวัยหนุ่มสาวเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี เช่น การเข้าทรง ผีปอบ ผีกะ คนรุ่นใหม่จะหัวเราะพร้อมทั้งกล่าวว่า เป็นเรื่องที่ยังมองไร้สาระ เป็นต้น

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นั้น ได้เกิดการสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่คัดค้านกับวัฒนธรรมเก่า ๆ ที่ชาวบ้านให้การยอมรับกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งวัฒนธรรมแบบใหม่ได้เข้ามาเผยแพร่ในหมู่บ้านกุแคงจนคนทั้งวัฒนธรรมเก่า ๆ จนเกือบจะหมดสิ้น แต่ที่ยังคงเหลืออยู่ก็แค่เฉพาะแต่คนที่มีอายุสูงตั้งแต่ 50 กว่าปีขึ้นไป
